

N O R D J Y L L A N D S A M T

Amtsgården

Niels Bohrs Vej 30
Postboks 8300 • 9220 Aalborg Øst
Telefon 96 35 10 00

Folketinget
Att.: Folketingets Socialudvalg
Christiansborg
1240 København K

Amtsborgmesteren

Telefax 98 15 83 70
E-mail: hav@nja.dk

Journal nr.:

Ref.: hav/-

Den 11. maj 2005

Socialudvalget (2. samling)
L 38 - Bilag 46
Offentligt

I tilknytning til kommunalreformen indeholder forslaget til lovgivningen på socialområdet bestemmelser om, at kommunerne kan overtage regionale tilbud til handicappede.

Nordjyllands Amt vil gerne gennem de to vedlagte eksempler pege på nogle af de problemer den nuværende udformning af lovgivning kan give.

Eksemplerne beskriver, hvordan vi i Nordjyllands Amt løser opgaven med at stille højt specialiserede bo-tilbud til rådighed for henholdsvis autister og børn mellem 0-18 år med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

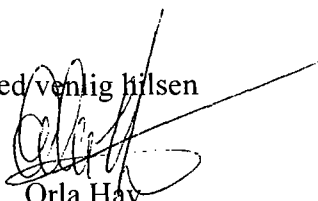
Det er i Nordjyllands Amt vurderingen, at med den nuværende udformning af lovgivningen vil det blive vanskeligt at holde sammen på de specialiserede tilbud. Hvis bare et enkelt af de i eksemplerne beskrevne sammenhængende tilbud bliver overtaget af beliggenhedskommunen, er den palet af specialiserede tilbud, som forældre og pårørende ønsker, ikke længere til rådighed.

Det rejser som konsekvens den problemstilling, at ingen, hverken regionen eller en af de nye storkommuner, vil være i stand til at levere den specialrådgivning på disse områder, som man på kan forvente at VISO vil efterspørge til brugere og pårørende i den nordjyske region, og - for det mest specialiserede - også til det øvrige land.

Når der ikke er sammenhæng i tilbudene er der heller ikke et sammenhængende underlag i praksisfelter, der sikrer, at konsulentbistanden kan vedblive at være tilstrækkelig specialiseret. På kort sigt vil specialviden være det båret af den aktuelle person, men på længere sigt vil den viden, der er i dag, forsvinde.

Nordjyllands Amt har fået henvendelser fra forældre, pårørende og organisationer, der peger på disse problemstillinger. Jeg vil opfordre til, at man lytter til dem, og foretager de nødvendige ændringer i lovgivningen, så der ikke er denne overhængende risiko for en forringelse af tilbuddene til handicappede og deres familier.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Orla Hav', is written over the printed name. The signature is stylized and somewhat cursive.

Orla Hav

Notat vedr. Specialbørnehjemmene i Nordjyllands Amt

Specialbørnehjemmene i Nordjyllands Amt leverer døgntilbud til børn og unge mellem 0 -18 år med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne efter Servicelovens § 51. Specialbørnehjemmene er samlet organisatorisk under én ledelse, bestående af en forstander og 3 afdelingsledere. Målgruppen er børn med betydelige svære handicaps, hovedsageligt i psykisk forstand idet de er udviklingshæmmede, med hjerneskader eller Down-syndrom, men ofte ledsages disse psykiske handicaps også af fysiske handicaps. Tidligere var børnehjemmene organiserede som 4 selvstændige fysiske enheder med hver deres forstander, som ud fra et nærhedsprincip skulle give tilbud til børnene og deres familier i nærområdet. Dette nærhedsprincip fik til konsekvens at børnegrupperne i visse tilfælde blev sammensat heterogent, da der jo var max 6 pladser i hvert område og dermed ikke optimalt i forhold til at give det specialiserede tilbud, som sektoren rummer og har faglighed til.

I Nordjyllands Amt er plangrundlaget ”Masterplanen for Handicapområdet”, forarbejdet til denne viste, at børnefamilierne ganske vist satte pris på nærheden, men i højere grad efterspurgt ekspertisen og specialiseringen. Familier til handicappede børn har i høj grad taget Serviceloven og dens krav om individuelle tilbud til sig, og i dag er det således, at hvis tilbuddet findes i regionen kører familierne gerne efter det, når blot de ved at det er specialiseret netop til deres barns handicaps.

Masterplanens anbefaling blev således at samle de eksisterende fysiske enheder til en samlet større organisation, hvis mål skulle være en yderligere specialisering og dermed kvalificering af tilbuddet til det enkelte barn og dets familie.

I 2003 blev der nedsat en arbejdsgruppe som skulle kvalificere denne anbefaling, således at det blev muligt at føre den ud i livet. Arbejdsgruppen fremkom med en række uddybende anbefalinger, hvoraf nogle nu er gennemført og andre arbejdes der fortsat med. Der er således afgivet en årsberetning som snarest fremlægges Social- og Psykiatriudvalget.

Den 1. januar 2004 blev de 4 eksisterende børnehjem samlet til én organisation. Formålet blev at skabe mulighederne for yderligere specialisering samt at skabe en mere fleksibel udnyttelse af eksisterende faglighed og ressourcer.

Specialbørnehjemmene består således i dag af:

- **Fællesfunktion**, hvor forstander Børge Poulsen og administrationen af den samlede organisation er samlet. Fysisk er den beliggende på Højbjergvej.

- **Nord:** Børnehjemmet Nygården i Brønderslev kommune som er for mobile udviklingshæmmede børn og børnehjemmet Åhaven i Sæby kommune, som er for multihandicappede børn
- **Midt:** Børnehjemmet Højbjergshus i Støvring med afdelingerne Sneppen, som er for mobile udviklingshæmmede børn og Kvisten, som er for plejekrævende multihandicappede børn
- **Syd:** Børnehjemmet Søhuset i Aars kommune med 2 afdelinger, én for mere mobile udviklingshæmmede børn og én for multihandicappede børn.

Som det fremgår er der allerede nu en vis specialisering, men der arbejdes fortløbende med dette i forhold til de oprindelige anbefalinger. Det mest specialiserede tilbud overhovedet, er Kvisten i Støvring, som rummer børn, der er så skadede, at de meget sjældent når en voksentilværelse, men hvor der arbejdes med sygepleje og specialisering indenfor kombinationen af mange handicaps. Specialbørnehjemstilbuddet i Sæby nærmer sig nu denne specialisering idet der også her er multihandicappede børn med plejebehov. Efter at den organisatoriske sammenlægning nu er en realitet – der har været arbejdet intensivt med det i hele 2004 - henstår det at arbejde videre med de andre anbefalinger:

- **udredningsafdeling:** etablering af en udredningsafdeling i tilknytning til fællesfunktionen. I forbindelse med den fremtidige visitation opstår muligheden nu for dels specialiseringsmæssigt at gå efter at sammensætte børnene mest homogent, og derved skabe en faglig ekspertise fysisk på stedet, men også at skabe større faglig bæredygtighed på tværs af organisationen og dermed skabe faglig udvikling, supervision og muligheder for yderligere udvikling af kompetencerne. Til udredningsafdelingen skal dels knyttes konsulentbistand i stil med den der kendes fra handicapkontoret, dels skal medarbejdere fra børnehjemmene trækkes ind og bistå i udredningsarbejdet løbende. Ved etableringen af en udredningsafdeling forebygges fejlanbringelser, også i en fremtidig situation hvor ikke alle børn måske er udredt ved kommunens visitering.
- **Nye fysiske rammer** i Nord og Syd, efter samme principper som det nye børnehjem i Støvring er bygget efter. Dette vil forbedre mulighederne i tilbuddet.
- **Udvikling af nye tilbud**, som kan forebygge en egentlig anbringelse, i form af mere fleksible aflastningsordninger, specialiseret barnepigeordning og i det hele taget hjemme-hos-ordninger
- **Mulighed for anderledes sammensætninger af eksisterende børnegrupper**, så muligheden for specialisering styrkes yderligere

Den opnåede organisering af specialbørnehjemstilbuddet og den igangsatte yderligere specialisering er yderst sårbar hvis dele af den falder ud igen. Ønsker enkelte af de nye kommuner at overtage driften af den enkelte institution, falder muligheden for specialisering markant – og det igangsatte arbejde må opgives. Der har længe været en bæredygtighed i forhold til antallet af fødte børn med betydelige handicaps i en årgang og de drevne regionale 42 døgnpladser (heraf 7 aflastningspladser), som er i moderat vækst. Netop samlingen af disse tilbud giver den nødvendige faglige bæredygtighed som kan skabe muligheden for specialisering.

Men udover spørgsmålet om specialisering og mulighederne for faglig udvikling indenfor området, opstår der også en anden problemstilling ved overgangen til en kommende ny struktur.

Det kan oplyses at i forhold til de nye nordjyske kommuner fordeler børnene sig således:

Brønderslev/Dronninglund	3 fastboende	4 aflastningsbørn
Vesthimmerland	6 fastboende	4 aflastningsbørn
Rebild	3 fastboende	3 aflastningsbørn
Aalborg	10 fastboende	7 aflastningsbørn
Hjørring	11 fastboende	5 aflastningsbørn
Mariager Fjord	1 fastboende	1 aflastningsbørn
Jammerbugten/Blokhus		3 aflastningsbørn
Frederikshavn	1 fastboende	4 aflastningsbørn
I alt	35 fastboende	31 aflastningsbørn

Det er meget synligt, når man betænker specialbørnehjemmenes beliggenhed i henholdsvis Brønderslev/Dronninglund, Frederikshavn, Vesthimmerland samt Rebild nye kommuner, at der for alvor er brudt med nærhedsprincippet og specialiseringen har taget over. Meget få børn kommer fra kommunen, hvor institutionen er beliggende. (13 fastboende i alt)

Hvis de nye kommuner ønsker at hjemtage deres egne børn, kan der derfor let opstå store problemer i forhold til at drive tilbuddet videre. I det nye Hjørring og det nye Aalborg ligger der ikke nogen specialbørnehjem, men børn fra disse kommuner udgør omkring 2/3 af de samlede pladser, så det må forventes at det i givet fald vil være vanskeligt at drive tilbuddene videre overhovedet. Samtidig ses det således også at f.eks. det nye Frederikshavn, det nye Brønderslev/Dronninglund samt den nye Rebild kommune er svagt repræsenteret, men det er her institutionerne fysisk er placeret. Sandsynligheden for en egentlig lukning ved overgang til kommunal drift er derfor overhængende, da risikoen for en stor og dyr tomplads-betaling er overhængende.

Tina Mørk

Notat vedr. Center for Autisme i Nordjyllands Amt

Center for Autisme i Nordjyllands Amt leverer dagtilbud og døgntilbud til børn, unge og voksne med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne efter Servicelovens §§ 16, 51, 87, 88, 92 og 93. Center for Autismes 10 afdelinger er samlet organisatorisk under én ledelse, bestående af en forstander, 1 stedfortræder og 9 afdelingsledere. Målgruppen er personer indenfor autismespektrumforstyrrelser, som har behov for specialiseret støtte. Målgruppen befinder sig indenfor hele det brede spektrum af autismedforstyrrelser som f.eks. infantil autisme, atypisk autisme, Asperger syndrom og andre beslægtede udviklingsforstyrrelser. Udover denne afgrænsning af målgruppen kan personer med svær mental retardering, men med stereotyp og ritualiseret adfærd profitere af dele af tilbuddene. I sammenhæng med autismespektrumforstyrrelsen kan der endvidere optræde andre handicaps såsom mental retardering, epilepsi, DAMP, Tourettes syndrom, tvangstilstande, sansehandicaps, somatiske sygdomme og udviklingsforstyrrelser. Billedet af den enkelte er således komplekst og fordrer specialisering.

Derfor blev Center for Autisme i sin tid skabt, for at sikre et sammenhængende og forudsigeligt tilbud gennem hele livet, uanset alder. Sammenhængen i tilbuddene sikres yderligere med undervisningsdelen, hvor der er et betydeligt samarbejde med Undervisnings- og Kulturforvaltningen og de enkelte specialskoler på autismeområdet. Samarbejdet er blandt andet formaliseret i to faglige styregrupper, én for fagpersoner og en for fagpersoner kombineret med den lokale autismedforening, som repræsenterer de pårørende.

Det fælles samarbejde munder blandt andet ud i anvendelsen af de samme pædagogiske principper på tværs af de forskellige afdelinger og forvaltninger, nemlig TEACCH-modellen. Dette er ret enestående, men skal netop sikre at der arbejdes i samme pædagogiske retning med den enkelte og således at der ikke opstår manglende struktur og forudsigelighed for den enkelte person med autisme. Center for Autisme har udviklet og gennemfører sin egen TEACCH-uddannelse for alle ansatte. Desuden anvendes de enkelte afdelingsledere og medarbejdere som undervisere og giver supervision til den øvrige sektor, kommunale samarbejdspartnere samt landsdækkende.

Netop i foråret 2005 arbejdes der i Masterplan-regie (planlægningsgrundlaget i Nordjyllands Amt) med at se på organiseringen af sektorens autisme-tilbud. Center for autisme er i forvejen en stor organisation, som i en vis udstrækning er blevet til ved knopskydning, som følge af det betydelige pres på tilbud, som Handicapsektoren har oplevet gennem den seneste årrække. Men netop størrelsen befordrer specialiseringen og det fagligt at kunne favne over de mange varianter i autismespektrumforstyrrelserne. Det vurderes aktuelt, at arbejdet vil munde ud i en anbefaling af en yderligere samling af amtets tilbud til personer med autisme, således at også Børnecenter Ranum, som i dag lever en noget isoleret tilværelse, inddrages i Center for autisme. Disse anbefalinger skal efterfølgende forelægges direktion og politisk udvalg.

Center for Autisme består i dag af:

- **Fællesfunktion**, hvor ny forstander Jan Nielsen, stedfortræderen samt administrationen af den samlede organisation er samlet. Fysisk er den beliggende i Hammer Bakker.
- **Birken**: Børnehavetilbud, beliggende i Hammer Bakker, udvides til sommer til 16 pladser, hvilket giver mulighed for yderligere specialisering i forhold til personer med infantil eller atypisk autisme og personer med gennemgribende udviklingsforstyrrelser (normalt begavede)
- **Aflastningen til børn**: Udvides til 4 pladser til sommer, heltids (var en del af anbefalingerne i autismerapporten) og flytter til Dronninglund kommune fra Hammer Bakker
- **Hjørringvej**: Nyt tilbud til børn og unge med gennemgribende udviklingsforstyrrelser, 6 døgnpladser, beliggende i Frederikshavn kommune
- **Hobbitten**: Nyt tilbud til unge med autisme, 5 pladser men udvides til 12 pladser ved nybygning efter almenboligloven, beliggende i Sæby kommune
- **Pilebo**: tilbud til unge med Asperger syndrom, 8 pladser, beliggende i Dronninglund kommune,
- **Birkehjem**: Ungdomstilbud, døgn til 10 beboere, beliggende i Hammer Bakker
- **Kastanjebo**: Voksenafdeling, udvidet til 16 pladser i 2004, beliggende i Hammer Bakker
- **A-værket**: Voksenafdeling, dagtilbud med 25 brugere, internt beskæftigelsestilbud, beliggende i Hammer Bakker
- **Karolinevej**: Voksenafdeling, dagtilbud med 4 brugere, internt beskæftigelsestilbud, beliggende i Hjørring kommune
- **Pitten og Udsigten**: Enkeltmandstilbud til voksne personer med autisme, efter Sølund-principper. Beliggende i Hammer Bakker, 4 brugere

Som det fremgår, er specialiseringen i forhold til Nordjyllands Amts tilbud til personer med autisme meget udtalt og består af mange led – her er de enkelte undervisningstilbud slet ikke nævnt.

Derfor er netop dette samlede tilbud ekstra sårbart ved en kommunalreform, da tilbuddets indhold og specialisering vil falde fra hinanden som dominobrikker, hvis en enkelt kommune beslutter sig for enten at hjemtage en enkelt institution, eller at hjemtage sine egne borgere. Det vil ganske enkelt ikke være muligt at løfte en regional forsyningsforpligtelse og intet tværkommunalt samarbejde vil ej heller kunne løfte opgaven. Det turde fremgå af det ovenfor beskrevne at en autismspektrumforstyrrelse ikke er enkelt, men rummer mange handicaps, og derfor kræver en specialisering, men ikke mindst en volumen i tilbuddet, for at ikke den enkelte skal rammes af for ustruktureret og heterogent et tilbud. Center for autisme rummer i alt 49 døgntilbud, 4 aflastningstilbud, og 45 dagtilbud, i alt 98 pladser. Med udvidelsen i Hobbitten kommer tilbuddet op på 105 pladser.

Som det fremgår er det samlede tilbud placeret i 5 nuværende kommuner. Efter en kommunal reform vil der fortsat være tale om placering i 4 kommuner, nemlig det nye Aalborg, Brønderslev/Dronninglund, Frederikshavn og Hjørring.

Udover spørgsmålet om specialisering og mulighederne for faglig udvikling indenfor området, opstår der også en anden problemstilling ved overgangen til en kommende ny struktur.

Det kan oplyses at i forhold til de nye nordjyske kommuner fordeler børnene sig således:

Brønderslev/Dronninglund	6	brugere
Vesthimmerland	3	brugere

Rebild	4	brugere
Aalborg	32	brugere
Hjørring	14	brugere
Jammerbugten/Blokhus	7	brugere
Frederikshavn	19	brugere
Læsø	2	brugere
Udenamtslig	3	brugere
I alt	90	brugere

Der er et vist sammenfald i forhold til dag og døgn, samt at aflastningsfamilierne ikke er medtaget i opgørelsen.

Det er meget synligt, når man betænker Center for autismes beliggenhed af de mange afdelinger, at ingen af de nye kommuner udgør en majoritet, alle nordjyske kommuner benytter sig af tilbuddet – og vi skal huske på at det jo er livslange forløb, der her er tale om, og endelig at tilbuddet også er udenamtsligt.

Igen må det også konstateres, at tilbuddet er sårbart overfor kommunal hjemtagning af egne brugere, idet en enkelt kommune umuligt kan løfte specialiseringsopgaven, samtidig med at den i givet fald ødelægger det samlede tilbud for de øvrige kommuner. Det er domino-brikkerne. Den enkelte kommune, som er hjemsted for en af afdelingerne vil stå med betydelige udgifter til tomme pladser, og dette er nogle af de dyreste pladser i Handicapsektoren.

Tina Mørk